

РОЛЬ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст. є дуже суперечливим періодом для всіх країн світу. Виникає потреба в реформах у всіх галузях життєдіяльності суспільства. Як зазначають науковці: "Уперше в історії людства покоління ідей і покоління речей змінюються в часі швидше за покоління людей" [2: 225].

Новий час вимагає нових підходів і в галузі освіти, оскільки саме ця галузь значно впливає на те, якими трудовими ресурсами, яким людським потенціалом буде володіти нація завтра. Навчальні заклади сьогодні мають все більше орієнтуватися на запити ринку праці, ринку освітніх послуг. У таких умовах робота з іноземними студентами нині стає економічним фактором розвитку системи освіти України.

Головна мета України в цьому напрямку – зайняти свою нішу на європейському ринку освітніх послуг, виробити єдиний механізм роботи з іноземними студентами, розвивати якість їхньої підготовки та сприяти кращій їхній адаптації до нових умов. Відповідно, така стратегія вимагає зміни інструментарію управління цією галуззю освіти. До того ж, аналіз системи довшівської підготовки свідчить, що процес навчання іноземців в Україні має цілу низку проблем, а саме:

- відсутність єдиної правової бази,
- відсутність єдиних програм, які б відповідали сучасним вимогам та бажанням абітурієнтів,
- негативний вплив матеріального зиску ВНЗ на якість підготовки іноземців тощо [1].

Отже, можна виявити протиріччя між потребою держави в розвитку ринку освітніх послуг для іноземних студентів та обмеженістю науково-методичного інструментарію такої діяльності, відсутністю науково обґрунтованих технологій, адаптованих до потреб системи освіти України.

Метою статті є виявлення можливостей використання проектних технологій в управлінні підготовкою іноземних фахівців у ВНЗ України. На наш погляд, саме тут буде доречним й актуальним використання проектних технологій. За допомогою проектних технологій набагато легше проводити експериментальні дослідження, впроваджувати нові системи, підходи, і як зазначають Р. Б. Тянь, Б. І. Холод, В. А. Ткаченко, вони дозволяють ефективно вирішувати численні проблеми в галузі управління, що дає підстави вважати його провідним [6: 5]. Відповідно, їх використання неможливе без володіння знаннями основ проектування, основних етапів реалізації проекту, урахування психологічних аспектів проект-менеджменту тощо.

Розвиток проектних технологій припадає на 60-ті роки ХХ ст. Оскільки, саме в цей час підприємства та заклади почали усвідомлювати переваги організації діяльності на базі проектів. Але як самостійна дисципліна вона виокремилась ще в 30-ті роки в США. З нею пов'язують розробку спеціальних методів координації інжинірингу великих проектів у США: авіаційного та нафтогазового. "Батьком наукового управління" вважається Фредерік Тейлор, оскільки саме він доводив, що працю можна аналізувати та покращувати, виокремлюючи її елементарні складники. Він також ввів поняття ефективної роботи. Його учень – Генрі Гант – дослідив послідовність операцій при роботі, що лягло в основу "Діаграми Ганта", яку використовують і нині в галузі проектування [3].

У сучасному світі проекти виступають важливими компонентами будь-якої сфери: економічної, державотворчої, військової, соціальної, політичної, бізнес-сфери тощо.

Проектна діяльність у галузі освіти розвивається переважно стихійно, вона ще слабо осмислена як організаційно-управлінська форма. Тут в основному вона висвітлюється як технологія навчання, тобто розглядається як метод – метод проектування, навчально-ігрового проектування. Тому слід розрізняти три різні поняття стосовно проектів, проектною діяльності:

- метод проектування
- проект, як вид розробки певної моделі, шаблону
- проект, як організаційно-управлінська форма

Спробуємо коротко охарактеризувати ці три поняття:

Метод проектування – досить поширений нині метод викладання будь-яких дисциплін як у школі так і у вищих навчальних закладах. Полягає в тому, що викладач формулює проблему, студенти або учні в групах знаходять її вирішення та презентують її розв'язання. Головна мета – висунення та розв'язання творчих ідей. Обов'язковий елемент використання цього методу – презентація учнями/студентами свого рішення [4: 22].

Проект як вид розробки певної моделі, шаблону – це заміник, синонім до слів "модель", "шаблон", "зразок". Найчастіше він використовується в документації (проект закону, проект документу тощо). Тут, під проектом, мається на увазі представлення певної розробки будь-чого.

Проект як організаційно-управлінська форма [5].

У дослідженні ми використовуємо поняття проект, як організаційно-управлінську форму. Досліджуючи площину проектів, виявлено, що більшість наукових та навчальних публікацій описує проекти та проектну діяльність у більшості сфер життєдіяльності суспільства, крім галузі освіти. В Україні існує Українська асоціація управління проектами (м. Київ), яка здебільшого підтримує проекти будівельних фірм, банків, ІТ-компаній, виробничих компаній та державні проекти, які головним чином стосуються податкової та фінансової систем України, тощо. Також щороку вона проводить конференції з питань управління проектами та видає збірник, в якому представлені статті з питань управління проектами в різних галузях. На освіту припадає дуже мала частка видань. Такі вчені, як А.Ю. Борзенко-Мірошніченко, В.А. Рач, О.В. Россюханська, Є.А. Осик, О.М. Гладка описують у своїх статтях деякі аспекти проектною діяльності у галузі ВНЗ. В.Г. Гамаюнов, В.В. Драгоміров, Т.В. Руденко розглядають освітні проекти з позиції державного управління, нормативно-правових норм. К.В. Кошкін, В.В. Кудін, Т.Т. Чубчик, Н.В. Фатеев, І.О. Зіміна акцентують увагу на фінансовому забезпеченні та бюджетуванні ВНЗ.

Загалом недостатньо розроблені науково-методологічні та методичні підходи до проектною діяльності в галузі освіти, відсутні узагальнення щодо відповідного закордонного та вітчизняного досвіду та відсутній розгляд проектною діяльності

на рівнях дошкільної, шкільної та післядипломної освіти.

Одним із прикладів впровадження проектних технологій у галузі освіти може бути розробка та створення єдиного проекту адаптації іноземних студентів в Україні.

Зарубіжні дослідники довели, що перед студентами, які приїжджають на навчання з-за кордону, постає ціла низка проблем: економічних, соціальних, психологічних та інших. Особливо вони виділяють проблему "культурного шоку". Ще в 1960 р. цей термін був використаний антропологом Оубергом у статті, в якій він наводить деякі показники культурного шоку. Серед них:

- почуття втрати (адже вони втрачають друзів, статус, професію, майно);
- нехтування членами нової культури або перебування у стані, коли він сам знехтуваний новим суспільством;
- неспокій, відраза та обурення до нової культури навіть тоді, коли вже добре володіє знаннями про цю культуру;
- почуття безпорадності внаслідок того, що не зміг адаптуватися до нового суспільства і т. ін. [7]

Зарубіжні дослідники довели, що "культурний шок" та депресія можуть впливати на фізичний стан іноземних студентів, навіть призводити до соматизації – виникнення хвороб внутрішніх органів у результаті психічних конфліктів. Вони звертають особливу увагу на студентів з Азії. Оскільки для них вагома різниця менталітету, культури, релігії (у першу чергу), призводить до більшого ускладнення, ніж для студентів з інших регіонів. Особливістю адаптації студентів з Азії є бікультурність, балансування між зануренням у нове культурне середовище та збереженням свого власного.

З огляду на вищезазначене можна зробити висновок, що слід звертати увагу та спрямовувати зусилля на подолання "культурного шоку" та депресивної реакції, що часто виникає в студентів, які прибувають на довготермінове навчання. З цього приводу в країнах Заходу та США вже давно розробляються та успішно впроваджуються так звані орієнтаційні програми або програми інтенсивної підготовки до навчання у вищому навчальному закладі, які спрямовані на:

- ознайомлення з новим середовищем (починаючи з університетського оточення, закінчуючи суспільством країни), новими умовами навчання, праці;

- удосконалення мовних навичок, що в свою чергу дає студенту можливість бути незалежним та вільним в чужій країні;

- створення кола друзів серед співвітчизників, місцевих студентів і представників інших країн та багато інших переваг.

Проаналізувавши програми адаптації можна побачити, що вони відрізняються у кожній країні, у кожному навчальному закладі:

- терміном проведення такої програми,
- змістом програми,
- основними характеристиками тощо.

Тобто це може бути програма, яка діє протягом 3-х тижнів (наприклад, американський університет UNC Charlotte), і це може бути програма, яка діє протягом навчального року (наприклад, Афі́нський державний університет, Греція). Програма може бути спрямована на швидке "занурення" іноземця у нове культурне середовище, а може поступово знайомити з особливостями своєї країни. За змістом вони відрізняються акцентами, які роблять розробники програм: або це здебільшого культурні заходи (відвідування закладів мистецтва, знайомство з народними традиціями, обрядами, з релігійними поглядами), або зосередження на індивідуальності студентів (проведення дискусій щодо психологічного стану іноземних студентів, допомога при подоланні культурних бар'єрів), або адаптація до соціальної сфери країни (знайомство із закладами освіти, охорони здоров'я, спортивними заходами, урядовими організаціями, вирішення питань працевлаштування). Більшість авторів програм намагаються охопити всі ці аспекти.

Об'єднуючим фактором програм адаптації є цільова аудиторія – іноземні студенти, які приїжджають на навчання в іншу країну. Загальна мета їх – надати умови для кращої адаптації іноземних студентів в умовах нового суспільства, для подолання ними соціальних, мовних, моральних, психічних, матеріальних бар'єрів тощо. Зарубіжні дослідники протягом багатьох років аналізу перебування іноземних студентів в іншій країні довели, що впровадження програм адаптації потребує набагато менше матеріальних, фізичних, моральних та інших затрат, ніж ліквідувати наслідки, які виникають внаслідок поганої адаптації або "неадаптації" іноземних студентів, оскільки ці наслідки мають негативний вплив як на локальному, індивідуальному рівні (психічні й фізичні хвороби студентів, зниження престижу ВНЗ, відмова іноземних студентів взагалі навчатися за кордоном тощо), так і на зовнішньому рівні (імідж країни, неспроможність побудови міжнародних зв'язків з іншими країнами тощо).

Слід зазначити, що адаптаційні програми для іноземних студентів у своїй більшості існують у країнах Заходу та США. В Україні подібні програми майже повністю відсутні. Більшість ВНЗ України працює за стандартною схемою: у ВНЗ працює підготовчий факультет, навчання на якому здійснюється українською/ російською мовою протягом одного року. Іноземні студенти, які приїжджають на навчання в Україну здебільшого не володіють ані російською, ані українською, а часто й англійською, мовами. Одразу починається інтенсивне вивчення мови. Протягом року іноді відбуваються екскурсії по місту або до місцевих визначних пам'яток культури. Проживають іноземні студенти в гуртожитках, але організаторами навчання іноземців не враховується той факт, що проживання в кімнаті різних національностей (представника країни-господаря та представника іншої країни) краще сприятиме адаптації іноземця та вивчення ним мови країни перебування. Тобто повністю відсутні такі життєво необхідні аспекти, як-то:

- організація проживання в Україні,
- організація навчання та отримання інформації,
- організація психологічної допомоги,
- знайомство не лише з культурною сферою життя суспільства України, а й з системами освіти, охорони здоров'я, здійснення державного управління, українським законодавством тощо.

Отже, для кращої адаптації іноземних студентів важливе своєчасне здійснення взаємопов'язаних відповідних заходів та роботи відповідних фахівців. Якщо ж не створені організаційно-методичні передумови, то й не можливе таке поєднання, тому саме проектні технології є одним з найкращих шляхів досягнення мети в певний термін, відповідними заходами та із залученням необхідних людських ресурсів. Проект, як організаційно-управлінська форма, є провідним у

здійсненні адаптації іноземних студентів, оскільки дає можливість забезпечити контроль та моніторинг діяльності; чітко спланувати час, фінансові витрати, людські ресурси; поєднати роботу та зусилля різних підрозділів, фахівців (в даному випадку, це – психологи, соціологи, педагоги, менеджери) та врахувати інтереси, специфіку, контингент ВНЗ.

Беручи до уваги той факт, що Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського вже кілька років поспіль займається підготовкою іноземних спеціалістів у різних галузях, слід говорити про створення та запровадження подібних орієнтаційних програм у вищій школі.

З огляду на все вищезазначене нами було створено проект зі створення та розвитку орієнтаційних програм, які мають на меті допомогти іноземним студентам, які приїжджають на навчання в Україну, якомога швидше адаптуватися до навколишнього середовища.

Проект створення та розвитку орієнтаційних програм для іноземних студентів, які приїжджають на навчання в Україну "Орієнтаційна програма для іноземних студентів"

Мета проекту: розробити алгоритм створення та розвитку орієнтаційних програм адаптації для іноземних студентів, які готуються до навчання в українському ВНЗ.

Завдання для розробки проекту:

Завдання 1. Провести маркетингове дослідження:

- в Україні,
- за кордоном.

Завдання 2. Зробити висновки:

- визначити "+", "-",
- визначити та обґрунтувати новітність програми

Завдання 3. Визначити:

- аудиторію програми,
- цілі програми.

Завдання 4. Розробити програму на 6 днів для іноземних абітурієнтів.

Завдання 5. Визначити основних та додаткових виконавців:

- програми,
- проекту.

Завдання 6. Розподілити час:

- програми,
- проекту.

Завдання 7. Скласти бюджет (визначити витрати):

- програми,
- проекту.

Завдання 8. Побудувати детальний план роботи проекту (за допомогою MS Project).

Наша стаття включає маркетингове дослідження, виявлення відсутності подібних програм в Україні та обґрунтування необхідності її створення.

Цільова аудиторія програми: іноземні студенти, які приїжджають на навчання в Україну з обов'язковим проходженням підготовчого відділення (1 академічний рік).

Мета програми: за короткий термін ознайомити іноземних студентів з культурним середовищем України, міста (де мають навчатися); з системою освіти в Україні та навчання у ВНЗ (де мають навчатися), з системами охорони здоров'я, державного управління, законодавчою базою, яка стосується їх як іноземців та як студентів; допомогти їм пройти перший рівень адаптації в новому середовищі.

Програма: передбачає 6 днів, які включають:

- ознайомлення з роботою ВНЗ, в якому іноземні студенти будуть навчатися,
- презентації систем освіти, охорони здоров'я, державного устрою, законодавства України; культурного розвитку країни та міста, де вони перебувають,
- робота в групах, з психологами,
- презентація іноземними студентами своєї країни,
- культурні заходи.

Наступний етап роботи проекту – це детальна розробка програми відповідно до матеріально-технічної бази, фінансової спроможності та наявності людського потенціалу університету. Програма дає можливість спланувати людські ресурси, час та бюджет, що знайшло відбиття в детальному плані проекту (відображений у програмі MS Project).

Наступним кроком буде впровадження та перевірка ефективності проекту на базі ПДПУ ім. К. Д. Ушинського та інших ВНЗ країни, які займаються підготовкою іноземних фахівців.

Отже, в результаті проведеного дослідження нами зроблено спробу ідентифікувати визначення поняття "проект" та виявити особливості проектних технологій у роботі з іноземними студентами на прикладі проекту створення та розвитку орієнтаційних програм для іноземних студентів, які приїжджають на навчання в Україну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрющенко Б. М., Груцук В. І. Положення про факультет початкової освіти (відділення початкової освіти) іноземних студентів вищих навчальних закладів України. www-center.univer.kharkov.ua.

2. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI ст. Кн. 3: Модернізація освіти / Авт. кол.: В. Литвин (кер.), В. Андрющенко, А. Гурий та ін. – К.: Навчальна книга. – 2004. – 943 с.

3. Офіційний сайт компанії Майкрософт <http://office.microsoft.com/7>. Adrian Furnham. Foreign students: education and culture shock//The Psychologist. Vol. 17. № 1.

4. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи / Г.П.П'ятакова, Н.М.Заячківська – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 55 с.

5. Словарь терминов по управлению проектами: электронный ресурс: <http://www.prjman.ru/>

6. Тян Р.Б. Управління проектами: Підручник / Р. Б. Тян, Б. І. Холод, В. А. Ткаченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.

Подано до редакції 14.08.09.

РЕЗЮМЕ

У статті розглядаються основні питання щодо можливості використання, ролі та місця проектних технологій у роботі з іноземними студентами. Визначені проблеми, що постають перед іноземними студентами, які приїжджають на навчання в іншу країну та проаналізовано зарубіжний досвід у цій галузі. Проведено моніторинг програм адаптації іноземних студентів за кордоном та в Україні. Розроблено проект створення та розвитку орієнтаційних програм для іноземних студентів, які приїжджають на навчання в Україну.

Ключові слова: проект, іноземні студенти, адаптація, орієнтаційні програми.

М.Н. Барбан

РОЛЬ ПРОЕКТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАБОТЕ С ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются основные вопросы касательно возможности использования, роли и места проектных технологий в работе с иностранными студентами. Определены проблемы, возникающие перед иностранными студентами, которые приезжают для обучения в другую страну и проанализирован зарубежный опыт в этой области. Проведен мониторинг программ адаптации иностранных студентов за границей и в Украине. Разработан проект создания и развития ориентационных программ для иностранных студентов, которые приезжают для обучения в Украину.

Ключевые слова: проект, иностранные студенты, адаптация, ориентационные программы.

М.М. Barban

THE ROLE OF PROJECT TECHNOLOGIES IN WORK WITH FOREIGN STUDENTS

SUMMARY

The article covers some main issues of application, role and place of project technologies in work with foreign students. It describes some problems emerging before foreign students who come to a foreign country to study; analyzes international experience in this field. The author held monitoring of adaptation programs for foreign students abroad and in Ukraine. There is a project elaborated for creation and development of orientation programs for foreign students who come to Ukraine to study.

Keywords: project, foreign students, adaptation, orientation programs.
